

ALEXANDRU COCÎRȚĂ

Reforma Procuraturii Republicii Moldova

Obiective, activități, rezultate

foreign policy association

APE

asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

Cuprins

Sumar executiv.....	3
Cadrul strategic de reformare a Procuraturii: <i>Repetitio mater studiorum est?</i>	3
Rezultate obținute (2012-2013)	5
Potențiale obstacole în procesul de reformare	7
Concluzii și recomandări	8
Anexa 1	
Acțiunile prioritare privind Procuratura în Programele de activitate ale Guvernului în perioada 2009-2013.....	11
Anexa 2	
Alocațiile bugetare pentru Procuratură în anii 2011-2013.....	12

Cadrul strategic de reformare a Procuraturii: *Repetitio mater studiorum est*¹?

Sumar executiv

Reforma Procuraturii constituie un subiect continuu atît pe agenda politică internă, cît și în cadrul dialogului cu partenerii de dezvoltare. Republica Moldova continuă să fie sub monitorizarea Consiliului Europei, în parte, datorită avansării modeste în ceea ce privește reformarea Procuraturii. Fiecare guvernare a inițiat reforme în cadrul Procuraturii, care deseori erau dictate de conjunctura politică. O abordare strategică, care să fie impulsionată de o adevărată îngrijorare față de funcționarea Procuraturii în interesul cetățeanului și a societății, lipsea. Strategia de reformă a sectorului justiție (2011-2016) preia ștafeta în șirul de tentative de modernizare a acestei instituții.

Chiar dacă programele de guvernare prevedeau acțiuni prioritare privind reformarea Procuraturii, acestea aveau în continuare un caracter mai mult declarativ decît practic. Puține dintre măsurile preconizate au avansat în procesul de implementare, pași decisivi, inclusiv modificări în Constituția Republicii Moldova, fiind necesari.

Procuratura continuă să se confrunte cu aceleași deficiențe la nivel de statut, competențe, organizare, finanțe. Vulnerabilitatea Procuraturii la influența politică este un fapt greu de contestat.

Dacă numărul și conținutul acțiunilor prioritare a fost în constantă creștere și transformare, atunci aceeași tendință nu este valabilă în cazul resurselor financiare alocate de la bugetul de stat pentru funcționarea Procuraturii și eventualele reforme.

Reforma Procuraturii a migrat constant în ultimii ani dintr-un document strategic sau program de guvernare în altul. Atît Programul de activitate² al Guvernului Republicii Moldova pentru anii 2009-2013, cît și Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova pentru anii 2011-2014 reiterează angajamentul de a „*acorda un rol deosebit edificării statului de drept, implicit prin promovarea unor reforme de ordin structural și procedural în justiție*”, stabilind drept obiective sectoriale de guvernare „*reformarea sistemului judecătoresc și a procuraturii în vederea asigurării unei justiții independente, imparțiale, funcționale și transparente*”.

Dacă angajamentele și obiectivele de guvernare în aceste două programe de activitate au coincis, atunci activitățile prioritare au fost formulate diferit. Argumentele care au stat la baza acestei diferențe ar putea fi doar speculate. Însă un fapt este cert: niciuna dintre activitățile prioritare, definite în programul de guvernare pentru anii 2009-2013, nu a fost implementată în perioada cît programul a fost în vigoare.

După o anumită perioadă de frământări interne dintre membrii-constituenți ai Alianței pentru Integrare Europeană și o criză politică³ depășită cu dificultate de către partidele politice de la guvernare, noul Program de activitate al Guvernului pentru anii 2013-2014 focusează reforma sistemului judecătoresc și a organelor de drept (inclusiv Procuratura) spre cetățean: reformele „*(...) lansate în perioada precedentă vor fi implementate în mod accelerat și consecvent, pentru a oferi cetățeanului o schimbare sesizabilă*”. Drept obiectiv de guvernare este prevăzută „*reformarea prioritară și substanțială a instituției procuraturii prin consolidarea independenței, imparțialității, profesionalismului și transparenței*”.

Analiza scurtă a acțiunilor prioritare privind Procuratura, înscrise în fiecare program de guvernare începînd cu anul 2009 și pînă în prezent⁴, relevă evoluția în-

¹ Lat. Repetiția este mama învățaturii.

² Textele Programelor de activitate ale Guvernului pot fi vizualizate aici: <http://www.gov.md/lib.php?l=ro&idc=445>.

³ Incidentul din 23.12.2012 din rezervația naturală Pădurea Domnească, unde în rezultatul unei vînători cu participarea unor demnitari cu funcții înalte, inclusiv Procurorul General, a fost rănit mortal un participant la vînătoare, s-a soldat cu demisia Procurorului General. În special, fostului Procuror General i-a fost imputată încercarea de a tăinu acest incident. Ulterior, acest incident a generat de asemenea solicitarea Prim-ministrului în exercițiu (13.02.2013) de a revizui termenii acordului de constituire a Alianței. În schimb, alți membri ai Alianței i-au cerut Prim-ministrului să demisioneze. Pe 05.03.2013 deputații democrați, deputații comuniști și alți cîțiva deputați ai Parlamentului au acordat vot de neîncredere Prim-ministrului, demisionînd astfel întreg Guvernul.

⁴ Pentru detalii a se vedea Anexa 1.

grijorărilor privind reforma Procuraturii, de la inițiative „exotice”⁵ pînă la propuneri pragmatice, dictate de bunele practici în domeniu⁶.

Totuși, în pofida acestui tumult de inițiative nobile din partea guvernărilor, reforma Procuraturii a rămas pînă în prezent doar un deziderat înscris pe hîrtie. Avansarea lentă a reformei Procuraturii este considerată drept piedică în reforma generală a sectorului justiției⁷. Acest fapt este fortificat și de situațiile în care Procuratura și funcția de Procuror General au fost implicate ca „piese” în jocurile desfășurate pe arena politică⁸ din Republica Moldova. Un exemplu elocvent în acest sens este conjunctura în care a avut loc numirea în funcție a actualului Procuror General, care timp de o lună de zile a fost numit în funcție⁹, revocat din

funcție¹⁰, ca mai apoi Curtea Constituțională să declare neconstituțională hotărîrea Parlamentului privind revocarea din funcție și să recunoască constituțională hotărîrea inițială a Parlamentului privind numirea în funcție a Procurorului General¹¹.

Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016¹² a preluat ștafeta documentelor strategice, care încearcă să abordeze complex și să impulsioneze reforma Procuraturii ca parte a reformei sectorului justiției. În esență, strategia nu aduce schimbări cardinale în ceea ce privește prioritățile de reformă în acest segment. Punctul 2.2 din Strategie (*Consolidarea profesionalismului și a independenței Procuraturii*) redă¹³ aproape cu fidelitate prioritățile înscrise în programul de guvernare pentru anii 2011-2014. Totuși, meritul Stra-

⁵ De exemplu, introducerea Camerei Procurorilor în structura Consiliului Superior al Magistraturii în contextul acordării statutului de magistrat procurorului.

⁶ De exemplu, numirea Procurorului General pe un termen îndelungat, fără posibilitatea de a fi desemnat pe un nou termen (a se vedea în acest sens European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), CDL-AD(2010)040, *Report on European Standards as regards the Independence of the Judicial System: Part II – The Prosecution Service*, par. 37, [www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDL-AD\(2010\)040-e](http://www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDL-AD(2010)040-e)); eficientizarea mecanismului de finanțare a organelor Procuraturii.

⁷ ADEPT și EXPERT-GRUP, *Euromonitor, Numărul 4(26). Implementarea reformelor în contextul cooperării UE-RM – Evaluarea progresului în perioada octombrie-decembrie 2012 și sumarul anului 2012*, <http://www.e-democracy.md/files/euromonitor26.pdf>.

⁸ Conform Anexei nr. 1 la Acordul privind constituirea și funcționarea Alianței pentru Integrare Europeană (n.n. - numită convențional AIE-2), semnat la 30.12.2010, Procuratura Generală era alocată Partidului Democrat din Moldova (PDM). „Acordul AIE2, mina care a desființat Alianța! Cum s-au partajat funcțiile”, 14.02.2013, <http://unimedia.info/stiri/doc-acordul-aie2--mina-care-a-desfiintat-alianta-cum-s-au-partajat-functiile-57321.html>.

⁹ Hotărîrea Parlamentului nr. 81 din 18.04.2013. Procurorul General a fost numit în funcție cu voturile PDM, PLDM și ale unui grup de deputați neafiliați. „Oficial: Corneliu Gurin, noul Procuror General al RM”, 18.04.2013, <http://unimedia.info/stiri/oficial-corneliu-gurin--noul-procuror-general-al-r--moldova-59674.html>.

¹⁰ La o săptămîină după numirea în funcție, fracțiunea comunistilor a invocat că în cadrul procedurii de vot au fost comise încălcări, iar la final au fost pronunțate mai multe voturi decît erau în realitate. Astfel, cu voturile PLDM și PCRM a fost aprobată hotărîrea (nr. 98 din 25.04.2013) prin care a fost constituită o comisie specială pentru examinarea circumstanțelor votării candidatului la funcția de Procuror General. Ulterior, comisia specială a prezentat un raport (aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 103 din 03.05.2013), prin care a constatat că la numărarea voturilor s-a comis o eroare și, de fapt, pentru numirea Procurorului General au votat nu 51 de deputați, dar 49 de deputați, deoarece doi deputați au negat că ar fi votat pentru candidatul respectiv. La fel, a fost invocată necorespunderea candidatului cerințelor legale pentru accederea la funcția de Procuror General (lipsa experienței necesare). În rezultat, prin Hotărîrea 104 din 03.05.2013, Parlamentul a abrogat Hotărîrea nr. 81 din 18.04.2013, prin care a fost numit în funcție Procurorul General.

¹¹ Curtea Constituțională a constatat că, deoarece numirea în funcție a Procurorului General a fost un act consumat, la revocarea acestuia urma să fie respectată procedura prevăzută de lege pentru destituirea Procurorului General. Astfel, abrogarea actului de numire a avut ca efect încetarea mandatului Procurorului General, însă revocarea din funcție a avut loc cu eludarea normelor legale în acest sens, fiind adoptată fără să existe în acest sens propunerea Președintelui Parlamentului și fără a fi respectate celelalte cerințe legale. În același timp, Curtea a reținut că la adoptarea Hotărîrii nr. 81 privind numirea Procurorului General au fost respectate normele constituționale. Curtea a reținut că hotărîrea privind numirea în funcție a Procurorului General se adoptă cu majoritatea voturilor deputaților prezenți. Conform stenogramei, la sesiunea Parlamentului din 18.04.2013 erau înregistrați 95 de deputați, majoritatea reprezentînd 48 de deputați. Astfel, chiar și în eventualitatea anulării a 2 voturi din cele 51, ar rezulta 49 de voturi pro, ceea ce reprezintă mai mult decît majoritatea necesară pentru adoptarea hotărîrii. În partea ce ține de necorespunderea persoanei cerințelor legale privind experiența necesară, Curtea reține că acest fapt nu poate fi apreciat de Curtea Constituțională ca o problemă de drept susceptibilă controlului constituționalității. Fiind circumstanțe de fapt, acestea nu pot fi analizate de Curte. S-a relevat, de asemenea, că doar Comisia juridică, numiri și imunități este responsabilă de a raporta în fața Parlamentului dacă un candidat la o funcție publică corespunde cerințelor legale. Raportul Comisiei date a fost pozitiv, nu a fost anulat și nici revizuit. Pentru detalii a se vedea *Hotărîrea Curții Constituționale nr. 8 din 20.05.2013 pentru controlul constituționalității unor hotărîri ale Parlamentului referitoare la numirea și revocarea Procurorului General*, <http://constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=448&l=ro>.

¹² Legea nr. 231 din 25.11.2011.

¹³ Drept domenii specifice de intervenție sunt enumerate: revizuirea procedurii de numire și demitere a Procurorului General, intervenții în ceea ce privește cariera procurorului, fortificarea Consiliului Superior al Procurorilor, definirea clară a competențelor Procuraturii, specializarea procurorilor și oportunitatea funcționării Procuraturilor specializate, optimizarea numărului de procurori, reexaminarea mecanismului de finanțare a Procuraturii, demilitarizarea Procuraturii, asigurarea independenței interne a procurorilor, reexaminarea regulilor de răspundere a procurorilor.

tegiei de reformă a sectorului justiției nu poate fi neglijat. Aceasta recunoaște¹⁴ disfuncționalitățile actuale din sistemul Procuraturii și propune, prin Planul de Acțiuni¹⁵ pentru implementarea Strategiei, măsuri pentru remedierea situațiilor date.

Conform estimărilor preliminare¹⁶, reforma sectorului justiției pentru anii 2011-2016 va costa 1988911,9 mii lei, dintre care doar 2449,9 mii lei sînt destinate pentru reforma Procuraturii. Pe de altă parte, Cadrul Bugetar pe Termen Mediu (CBTM 2013-2015) arată cifre mai optimiste, planificînd 6738,2 mii lei în anul 2013 pentru implementarea acțiunilor noi¹⁷, preponderent justificate prin Strategia de reformă a sectorului justiției. În pofida acestui efort, lipsește în continuare o convergență dintre acțiunile prioritare propuse și resursele financiare alocate în acest sens. De exemplu, pentru implementarea domeniului specific de intervenție 2.2.6. *Examinarea necesităților de personal ale organelor procuraturii și elaborarea propunerilor de optimizare a numărului de procurori și al personalului auxiliar*, care include și Acțiunea 6. *Consolidarea capacităților instituționale ale organelor procuraturii, inclusiv examinarea oportunității edificării unui sediu comun pentru subdiviziunile Procuraturii Generale și organelor procuraturii din mun. Chișinău; construcția/renovarea sediilor organelor procuraturii din întreaga țară*, sînt preconizate, conform Planului de Ac-

țiuni, doar 35,6 mii lei. Aceste sume derizorii în raport cu costurile reale ale unor măsuri, care implică investiții capitale, pun în pericol realizarea obiectivului asumat de a reforma Procuratura conform standardelor consacrate și bunelor practici în domeniu.

În același timp, donatorii¹⁸ și partenerii pentru dezvoltare¹⁹ ai Republicii Moldova își exprimă disponibilitatea de a susține reforma sectorului justiției, în general, și reforma Procuraturii, în particular, inclusiv prin suport bugetar și programe de asistență tehnică.

Rezultate obținute (2012-2013)

În pofida interesului declarat de a realiza o reformă multidimensională a Procuraturii, puține dintre activitățile prioritare definite au fost realizate, iar cele inițiate sînt la o etapă incipientă. Atît monitorizările externe²⁰, cît și obervatorii naționali²¹ constată deficiențe în partea ce ține de promovarea inițiativelor legate de reformarea Procuraturii²². Astfel, reforma Procuraturii este în prezent restanțieră la majoritatea capitolului.

Totuși, anumite acțiuni, conexe efortului general de reformare, au fost implementate în perioada de referință.

Programul de Dezvoltare Strategică pentru anii 2012-2014²³ (PDS) a fost elaborat ca parte a unui program

¹⁴ „În momentul de față se atestă o lipsă a independenței funcționale a procurorilor față de superiorii ierarhici la examinarea cauzelor, fapt condiționat de așa-numitul principiu statutar de «subordonare necondiționată» și de un stil vertical de administrare a sistemului. Procurorii subordonați se bucură de un drept mai curînd iluzoriu de a solicita instrucțiuni scrise în scopul contestării eventuale a acestora”.

¹⁵ Hotărîrea Parlamentului nr. 6 din 16.02.2012.

¹⁶ Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016.

¹⁷ Cadrul Bugetar pe Termen Mediu (2013-2015), Anexa 17. Strategia de cheltuieli în domeniul justiției, 2013-2015, <http://www.minfin.md/files/files/Acte%20Legislative%20si%20Normative/CBTM/2013-2015/Anexa%2017%20Justitia.pdf>.

¹⁸ Uniunea Europeană va aloca circa 70 mln EUR pentru reforma complexă în sectorul justiției și alte activități conexe, dintre care circa 60 mln EUR sub foră de program de suport bugetar („Uniunea Europeană acordă Republicii Moldova 90 de milioane de euro pentru sprijinul reformei din sistemul de justiție și implementarea acordurilor bilaterale”, 14.06.2013, <http://gov.md/libview.php?l=ro&idc=436&id=6445>) și circa 10 mln EUR sub formă de programe de asistență tehnică („Prim-ministrul Vlad Filat a semnat astăzi Acordul de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Programul de Suport a Reformei Sectorului Justiției”, 10.05.2012, <http://gov.md/libview.php?l=ro&idc=436&id=5034>).

¹⁹ „Consiliul Europei susține propunerile de reformare a Procuraturii”, 29.05.2013, <http://procuratura.md/md/newsst/1211/1/5248/>; „Susținerea partenerilor germani pentru Procuratură”, 02.08.2013, <http://procuratura.md/md/newsst/1211/1/5365/>; „Corneliu Gurin a discutat cu șeful Misiunii OSCE în Moldova despre reforma Procuraturii”, 12.07.2013, http://www.publika.md/corneliu-gurin-a-discutat-cu-seful-misiunii-osce-in-moldova-despre-reformarea-procuraturii_1490261.html.

²⁰ „Au fost făcute eforturi considerabile pentru a reforma sectorul justiției, totuși Procuratura Generală încă urmează să treacă printr-o reformă serioasă” (tr.n.), European Commission, Joint Staff Working Document „Implementation of the European Neighbourhood Policy in Republic of Moldova. Progress in 2012 and recommendations for action”, Brussels, 20.03.2013, SWD(2013) 80 final, http://ec.europa.eu/world/enp/docs/2013_enp_pack/2013_progress_report_moldova_en.pdf.

²¹ Nici una dintre cele 4 acțiuni privind Procuratura din Pilonul II „Justiția penală” al Strategiei de reformă a sectorului justiției, scadente în trimestrul I, 2013, nu a fost implementată în perioada de raportare. Pentru detalii a se vedea PROMO-LEX și AGER „Raport trimestrial nr. 1 de monitorizare a implementării Strategiei de Reformă în Sectorul Justiției”, 2013, http://monitor.md/attachments/article/33/doc_1370592947.pdf.

²² Ministerul Justiției al Republicii Moldova, „Raport anual (2012) privind gradul de implementare a Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016”, pag. 10, http://www.justice.gov.md/public/files/RAPORT_implementare_partea_analitica_pentru2012.pdf.

²³ Hotărîrea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 12-291/12 din 04.12.2012 cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare strategică a Procuraturii pentru anii 2012-2014, <http://procuratura.md/file/2012-09-06%20FINAL%20PDS%20procuratura%202012-2014.pdf>.

general²⁴ de dezvoltare a autorităților administrației publice din Republica Moldova. Acesta este „*principala document de planificare managerială și strategică a activității Procuraturii, care prevede analiza necesităților actuale, ansamblul de obiective prioritare, corelate cu documentele de politici naționale și internaționale, direcțiile de activitate și prioritățile pe termen mediu și modul de realizare a acestora, evaluarea performanțelor și căile de dezvoltare a capacităților instituționale, precum și procedurile utilizate la monitorizarea, evaluarea și raportarea rezultatelor implementării Programului*”.

PDS este elaborat pentru o perioadă de trei ani (2012-2014), însă luând în calcul că a fost aprobat efectiv la finele primului an de implementare (decembrie 2012), se poate crea impresia unei abordări formale. Suplimentar, la data aprobării PDS unele termene-limită de implementare fie au expirat, fie depășesc perioada pentru care a fost aprobat documentul. În acest context, în procesul de elaborare a PDS, s-a recomandat²⁵ de a considera ajustarea termenului de implementare a programului la perioada 2013-2015 și revizuirea termenelor de punerea în aplicare a obiectivelor specifice. În final, nu s-a ținut cont de această recomandare.

Un aspect important al PDS este faptul că instituția vizată trebuie să aibă controlul deplin asupra implementării obiectivelor enunțate în programul de dezvoltare strategică. Această cerință nu este întru totul realizată în contextul Procuraturii. PDS enumeră obiective valoroase, fără a fi însă, în mod sigur, în deplinul control al Procuraturii²⁶.

Un alt aspect îngrijorător este lipsa unui cadru financiar clar definit pentru implementarea Programului de Dezvoltare Strategică.

Codul de Etică al Procurorului²⁷ constituie un ansamblu de norme de conduită care îi revin procurorului în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu și în viața privată. Normele de conduită sînt obligatorii pentru toți

procurorii. Orice încălcare a codului de etică poate fi calificată drept abatere disciplinară, în conformitate cu Legea cu privire la Procuratură.

Codurile de etică reprezintă un instrument valoros în eforturile de combatere a corupției, asigurarea independenței, imparțialității și transparenței. În acest sens, este mai potrivită acceptarea și aplicarea normelor de conduită de către însuși grupul profesional vizat decît impunerea acestora prin forța legii. Deși există atît o suprapunere, cît și o interacțiune, principiile de conduită trebuie să rămînă independente de normele disciplinare aplicate procurorilor²⁸, în sensul că nereușita de a respecta unele dintre aceste principii nu ar trebui să constituie în sine o abatere disciplinară sau o încălcare civilă sau penală²⁹. Altfel, procurorii (în special cei ierarhic inferiori) ar activa sub pericolul permanent al posibilității de a fi trași la răspundere disciplinară.

În 2012, Codul de procedură penală și Codul de procedură civilă au fost supuse unui proces de modificare substanțială. O parte din aceste **reformele procesuale** au vizat rolul procurorului în cadrul procesului. Astfel, modificările³⁰ la Codul de procedură penală au stabilit condiții pentru a asigura independența decizională a procurorului în cadrul procesului: a fost exclusă obligația de a contrasemna rechizitoriul de către procurorul ierarhic superior, au fost limitate atribuțiile procurorului ierarhic superior în cursul urmăririi penale, în special, în partea ce se referă la autorizarea unor acțiuni sau acte de procedură penală. Aceste amendamente urmează să contribuie la consolidarea răspunderii individuale a procurorului pentru urmărirea penală desfășurată. Suplimentar, a fost reglementat rolul procurorului la desfășurarea activității speciale de investigații, atît prin atribuirea competenței de a autoriza unele măsuri speciale de investigații, precum și prin atribuirea responsabilității de a urmări respectarea legalității la efectuarea lor.

²⁴ Hotărîrea Guvernului nr. 176 din 22.03.2011 cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare a programelor de dezvoltare strategică ale autorităților administrației publice centrale.

²⁵ Programul Comun al Uniunii Europene și al Consiliului Europei „Consolidarea luptei împotriva rețelilor tratamente și a impunității”, „Raport de evaluare al proiectului Programului de Dezvoltare Strategică a Procuraturii Republicii Moldova”, octombrie 2012, http://www.coe.md/images/stories/Articles/Expertises_and_reports/GPO_strategic_reform/pds_raport_de_evaluare_procuraturii_generale_2012_ro.pdf.

²⁶ Ibidem, par. 28.

²⁷ Hotărîrea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 12-3d-228/11 din 04.10.2011, <http://www.procuratura.md/md/CE/>.

²⁸ Conform Art. 61, lit. j) din Legea nr. 294 din 25.12.2008 cu privire la Procuratură, constituie abatere disciplinară „încălcarea normelor din Codul de etică al procurorului”.

²⁹ Programul Comun al Uniunii Europene și al Consiliului Europei privind susținerea democrației în Republica Moldova, „Raport de evaluare a proiectului Codului de etică al procurorului Republicii Moldova”, martie 2011, http://www.coe.md/images/stories/Articles/Expertises_and_reports/assessment_report_draft_%20code_of_ethics_for_prosecutors_ro.pdf.

³⁰ Legea nr. 66 din 05.04.2012.

Modificările³¹ la Codul de procedură civilă au implicat excluderea a două situații în care procurorul este în drept să se adreseze în instanța de judecată cu o acțiune civilă în apărarea drepturilor și intereselor statului și ale societății. Totuși, o revizuire³² substanțială a rolului și statutului procurorului în afara justiției penale nu a avut loc.

Recent, Procuratura Generală și Ministerul Justiției și-au conjugat eforturile pentru a accelera reforma Procuraturii³³, prin emiterea **Ordinului Comun din 11.07.2013 cu privire la constituirea Grupului de lucru pentru elaborarea proiectelor de legi în scopul realizării și promovării reformei Procuraturii**. Această inițiativă este salutară și ar trebui să aibă potențialul necesar pentru a genera rezultatele scontate, în special când restanțele pe acest segment sunt evidente. Cu toate acestea, termenele declarate foarte restrânse³⁴, în special în contextul lipsei unei viziuni clare asupra perspectivei Procuraturii și a inconsecvenței voinței politice în acest sens, pot genera efecte adverse neprevăzute sau, din contra, pot genera aceleași rezultate ca și anterior – un interes declarativ pentru reformă și schimbări fără valoare esențială.

Potențiale obstacole în procesul de reformare

Procesul de reformare a Procuraturii se confruntă cu o serie de obstacole și riscuri, abordarea cărora va determina rezultatul obținut în cadrul acestui proces:

schimbarea așteptată sau camuflarea și persistarea problemelor.

Declarativ, reforma Procuraturii este pe agenda politică a guvernanților, necesitatea schimbărilor complexe fiind declamată de la diferite tribune. Totuși, nu este clar dacă există o reală voință politică pentru implementarea reformelor conceptuale³⁵. Analiza SWOT, realizată în contextul elaborării Programului de Dezvoltare Strategică, nu identifică existența voinței politice de a promova reforme instituționale ca un „punct forte”, ci o indică doar ca o „oportunitate”. În același timp, „inconsecvența voinței politice în realizarea reformelor eficiente și durabile” și „perceperea incorectă de către puterea legislativă și cea executivă a responsabilităților Procuraturii în raport cu cele care le revin altor instituții ale statului în procesul de asigurare a ordinii publice, apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor, reprezentarea intereselor statului și combaterea criminalității” sînt recunoscute drept „amenințări”.

Pe de altă parte, tensiunile politice continue dintre partidele de la guvernare au afectat progresul reformei în Procuratura. Procuratura continuă să fie vulnerabilă la influența politică³⁶. Acest lucru a fost vizibil în special în cadrul numirii noului Procuror General. Astfel, scoaterea Procuraturii de sub influența politică trebuie să constituie o prioritate absolută. Un pas indirect în acest sens a fost făcut de Curtea Constituțională, care, în contextul constatării constituționalității procesului de numirea în funcția de Procuror General, a menționat că „*votul odată consumat nu poate fi revizuit. O procedură de revizuire a votului nu este și nici nu poate fi prevăzută, deoarece ar*

³¹ Legea nr. 155 din 05.07.2012.

³² De menționat că Acțiunea 2.2.4.1 din Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției prevede elaborarea modificărilor la trei legi (Legea cu privire la Procuratură, Codul de procedură civilă, Legea contenciosului administrativ) pentru a limita participarea procurorului la judecarea cauzelor nepenale. În esență, acestea s-au limitat doar la abrogarea a două litere din Art. 71(3) din Codul de procedură civilă pentru a raporta această acțiune drept realizată în întregime. Ministerul Justiției al Republicii Moldova, „Raport anual (2012) privind gradul de implementare a Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016”, Partea tabelară a raportului, p. 36-37, http://www.justice.gov.md/public/files/Tabelul_actiuni_RAPORT_ANUAL_2012_anexa.pdf.

³³ „Acțiuni conjugate pentru reformarea Procuraturii”, 11.07.2013, <http://procuratura.md/md/news/1211/1/5340/>.

³⁴ Conform Ordinului Comun al Procuraturii Generale și al Ministerului Justiției din 11.07.2013 cu privire la constituirea Grupului de lucru pentru elaborarea proiectelor de legi în scopul realizării și promovării reformei Procuraturii (<http://procuratura.md/file/Ordin%20comun%20GL%20reforma%20PG.PDF>), pînă la data de 15.08.2013 urma să fie elaborat conceptul modificărilor legislative și organizate dezbateri publice a conceptului propus, iar pînă la data de 15.09.2013 – elaborate proiectele modificărilor legislative și remise spre avizare și expertiză. De menționat că la data de 30.09.2013 conceptul modificărilor legislative nu era încă publicat nici pe pagina web a Procuraturii Generale (www.procuratura.md), nici pe pagina web a Ministerului Justiției (www.justice.gov.md).

³⁵ Programul Comun al Uniunii Europene și al Consiliului Europei „Consolidarea luptei împotriva rețelilor tratamente și a impunității”, „Raport de evaluare al proiectului Programului de Dezvoltare Strategică a Procuraturii Republicii Moldova”, octombrie 2012, par. 48, http://www.coe.md/images/stories/Articles/Expertises_and_reports/GPO_strategic_reform/pds_raport_de_evaluare_procuraturii_generale_2012_ro.pdf.

³⁶ Corneliiu Gurin: „Presiunea politică este cea care afectează cel mai mult activitatea Procuraturii”, Conferința de presă susținută de Procurorul General, Corneliiu Gurin, 21.05.2013, <http://privesc.eu/Arhiva/16757/Conferinta-de-presa-sustinuta-de-Procurorul-Genera--Corneliu-Gurin>.

*zădărnici tot procesul legislativ și ar compromite autoritatea legislativă a statului, ar afecta securitatea raporturilor juridice și chiar securitatea națională, dacă s-ar admite posibilitatea revenirii, după o perioadă de timp, la voturile exprimate pentru adoptarea unor hotărâri sau legi, reieșind din interese politice sau personale de moment*³⁷.

Noua conducere a Procuraturii Generale vine cu un mesaj clar că schimbările sunt necesare, iar voința în acest sens este fermă³⁸. Totuși, o anumită rezistență instituțională/internă la aceste procese nu poate fi exclusă³⁹, fiind constatate anterior probleme generate de rezistența organelor Procuraturii la inițiativele de reformă și insistența instituției de a se „auto-reforma”⁴⁰.

Până în prezent, eforturile privind reformarea Procuraturii nu au fost însoțite de alocații financiare comensurabile obiectivelor propuse. Chiar dacă bugetul Procuraturii a crescut în ultimii trei ani⁴¹, această creștere se datorează în principal cheltuielilor de personal. În același timp, investițiile capitale au fost neglijate în bugetul Procuraturii. Realizarea unor inițiative strategice doar în baza bugetului operațional al instituției nu poate demonstra un interes autentic pentru schimbare. Astfel, investiții importante, inclusiv în infrastructură și personal, sînt necesare pentru a atinge rezultatele scontate.

Lipsa reformei constituționale pe segmentul Procuraturii reprezintă un alt potențial obstacol pentru avansarea schimbărilor propuse. S-a notat⁴² în repetate rânduri necesitatea modificării normelor constituționale pentru a asigura cadrul necesar pentru schimbările ulterioare din sistemul Procuraturii. În caz contrar, eforturile implicate în prezent ar putea fi inutile.

Încrederea populației în Procuratură este afectată de mai multe cauze, inclusiv de gestionarea defectuoasă a unor dosare cu rezonanță sporită, cazuri de corupție și conflicte de interese. Capacitățile reduse de a comunica cu publicul în situații dificile au generat deopotrivă o criză de imagine a Procuraturii, care nu poate fi neglijată în contextul inițiativelor de reformare. În același timp, s-a atras atenția⁴³ asupra structurii complicate a organelor Procuraturii, ceea ce nu aduce valoare adăugată eficienței în activitate.

Concluzii și recomandări

Chiar și după mai bine de 20 de ani de independență a Republicii Moldova și adoptarea a trei⁴⁴ Legi cu privire la Procuratură, sistemul Procuraturii nu a scăpat de „eticheta sovietică” în ceea ce privește atribuțiile, funcționarea, organizarea sa. Vulnerabilitatea față de influența politică, gestionarea defectuoasă a situațiilor de criză, statut și atribuții improprie ale procurorului, inclusiv ale Procurorului General, în raport cu cerințele unei societăți moderne și democratice, contradicția între autonomia și ierarhia procurorilor, resurse financiare alocate insuficiente, norme constituționale depășite și lipsă de voință și interes față de reforma instituțională sînt unele dintre problemele cu care se confruntă Procuratura Republicii Moldova în prezent și care necesită o abordare imediată și responsabilă din partea factorilor de decizie și suport din partea societății civile și a partenerilor de dezvoltare.

³⁷ Hotărîrea Curții Constituționale nr. 8 din 20.05.2013 pentru controlul constituționalității unor hotărîri ale Parlamentului referitoare la numirea și revocarea Procurorului General, par. 70.

³⁸ „Gurin: În Procuratură rămîn doar cei care sînt integri”, 06.06.2013, <http://unimedia.info/stiri/gurin-in-procuratura-raman-doar-cei-care-sunt-integri-61676.html>.

³⁹ „Am fi naivi să credem că toți procurorii doresc reforme complexe”, 08.08.2013, <http://www.zdg.md/exclusiv/am-fi-naivi-sa-credem-ca-toti-procurorii-doresc-reforme-complexe>.

⁴⁰ Ministerul Justiției al Republicii Moldova, „Raport anual (2012) privind gradul de implementare a Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016”, pag. 10, http://www.justice.gov.md/public/files/RAPORT_implementation_partea_analiticapentru2012.pdf.

⁴¹ A se vedea Anexa 2.

⁴² European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), CDL-AD(2008)019, *Opinion on the draft law on the Public Prosecutors' Service of Moldova*, par. 12, <http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD%282008%29019-e>; Programul Comun al Uniunii Europene și al Consiliului Europei „Consolidarea luptei împotriva rețelilor de crimă și a impunității”, „Raport de evaluare al proiectului Programului de Dezvoltare Strategică a Procuraturii Republicii Moldova”, octombrie 2012, par. 52, http://www.coe.md/images/stories/Articles/Expertises_and_reports/GPO_strategic_reform/pds_raport_de_evaluare_procuraturii_generale_2012_ro.pdf.

⁴³ Programul Comun al Uniunii Europene și al Consiliului Europei „Consolidarea luptei împotriva rețelilor de crimă și a impunității”, „Raport de evaluare al proiectului Programului de Dezvoltare Strategică a Procuraturii Republicii Moldova”, octombrie 2012, par. 24, 69-70, http://www.coe.md/images/stories/Article/Expertises_and_reports/GPO_strategic_reform/pds_raport_de_evaluare_procuraturii_generale_2012_ro.pdf.

⁴⁴ Legea nr. 902 din 29.01.1992, Legea nr. 118 din 14.03.2003, Legea nr. 294 din 25.12.2008.

Reformele propuse și cele necesare în cadrul Procuraturii pot fi grupate convențional în câteva blocuri:

- *Statutul Procuraturii în sistemul organelor de drept* – este firească păstrarea și consolidarea Procuraturii în cadrul autorității judecătorești sau ar fi mai potrivită poziționarea acesteia în cadrul puterii executive, sau acordarea unui statut autonom⁴⁵; depolitizarea Procuraturii;

- *Statutul Procurorului General* – perfecționarea procedurii de numire/revocare, tragerea la răspundere, atribuții procesuale; limitarea factorului politic în aceste procese⁴⁶;

- *Statutul și atribuțiile procurorului* – concentrarea rolului procurorului în materie penală, diminuarea rolului procurorului în materie non-penală, coraportul dintre autonomie și ierarhie, consolidarea mecanismelor de independență a procurorilor, introducerea interdicției exprese de a da instrucțiuni individuale pe o anumită cauză, demilitarizarea Procuraturii;

- *Cariera procurorului* – accesul în profesie, promovarea, răspunderea disciplinară, imunitatea;

- *Consolidarea capacităților instituționale* în ceea ce privește investigațiile penale pe categoriile de infracțiuni date în competența Procuraturii; comunicarea cu publicul, cu autoritățile și cu alți parteneri; planificarea strategică, inclusiv planificarea bugetară;

- *Consolidarea instituțională a Procuraturii* – revizuirea structurii interne; optimizarea numărului de procurori și ne-procurori din sistemul Procuraturii; crearea condițiilor corespunzătoare de muncă; asigurarea unei remunerări adecvate; consolidarea măsurilor anticorupție și de integritate;

- *Consolidarea organelor reprezentative și de auto-administrare ale Procuraturii* din perspectiva funcționalității și independenței lor;

- *Reforma constituțională a Procuraturii* este un subiect intersectorial.

Implementarea sistemică a fiecăruia dintre aceste blocuri convenționale de reformă necesită implicare și responsabilitate din partea mai multor factori de decizie și parteneri de implementare. În acest sens, se recomandă:

A. Procuraturii Generale:

- Să mobilizeze resursele umane interne necesare pentru realizarea în termen a activităților prevăzute în Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016;

- Să facă publice rezultatele activității sale în ceea ce privește implementarea reformei Procuraturii, inclusiv studiile și cercetările realizate, să organizeze în timp util dezbateri publice, cu o participare multidisciplinară, pe marginea inițiativelor legislative, administrative și instituționale considerate;

- Să revizuiască și să ia în calcul, la elaborarea sau la identificarea măsurilor legislative, administrative și instituționale, comentariile și recomandările experților Consiliului European, Comisiei de la Veneția, OSCE și ale altor parteneri de dezvoltare în ceea ce privește diferite aspecte ale organizării și funcționării Procuraturii;

- Să consolideze transparența în activitatea Procuraturii, inclusiv prin fortificarea capacităților de comunicare în situații de criză, publicarea actelor normative departamentale ale Procuraturii Generale, revizuirea paginii web a Procuraturii Generale pentru a asigura un conținut accesibil, interactiv și sugestiv pentru utilizator;

⁴⁵ Europa juridică este divizată la acest subiect între sistemele unde Procuratura este independentă complet față de parlament și guvern și sistemele unde Procuratura este subordonată uneia dintre aceste instituții, păstrând, în același timp, un anumit spațiu de manevre pentru acțiuni independente (Council of Europe, *Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system, Explanatory Memorandum*, p. 11, <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=376859&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383#>). În timp ce există o pluralitate de modele, se atestă o tendință vizibilă spre o Procuratură mai independentă, decât una subordonată sau legată de executiv. Chiar dacă, în unele state, subordonarea Procuraturii față de executiv este mai degrabă un aspect de principiu decât o realitate (în sensul că executivul este foarte atent pentru a nu interveni în cauze individuale), totuși problema fundamentală rămâne, deoarece în practică s-ar putea să nu existe garanții împotriva unor astfel de intervenții. Aparența intervenției poate fi la fel de dăunătoare ca și imixtiunea reală (European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), CDL-AD(2010)040, *Report on European Standards as regards the Independence of the Judicial System: Part II – The Prosecution Service*, par. 26, [www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDL-AD\(2010\)040-e](http://www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDL-AD(2010)040-e)). Astfel, mai optimală și coerentă se prezintă consolidarea autonomiei și independenței Procuraturii în cadrul autorității judecătorești.

⁴⁶ Conform datelor disponibile, numirea Procurorului General a fost mereu un subiect foarte politizat și nici unul dintre cei șase Procurori Generali, care au ocupat această funcție între 1998 și 2012, nu a exercitat mandatul deplin. S-a menționat, de asemenea, că atunci cînd numirea Procurorului General este politizată, acest fapt are consecințe negative asupra funcționării Procuraturii, precum și submină încrederea publicului și respectul față de sistemul de justiție. *Report by Nils Muižnieks, Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, following his visit to the Republic of Moldova from 4 to 7 March 2013*, Strasbourg, 30.09.2013, CommDH(2013)19, par. 31-33, http://www.coe.int/t/commissioner/News/2013/130930Moldova_en.asp.

- Să revizuiască structura instituțională a Procuraturii și să asigure utilizarea la maxim a procurorilor pentru a realiza activități specifice funcției de procuror;
- Să promoveze și să facă uz de instrumente moderne în activitatea de investigații, inclusiv utilizarea soluțiilor software analitice;
- Să consolideze implementarea măsurilor anti-corupție în cadrul Procuraturii, mai ales în contextul în care cea de-a patra rundă de evaluare din parte GRECO, lansată în 2012, implică analiza măsurilor de prevenire a corupției în ceea ce privește membrii parlamentului, judecătorii și procurorii;
- Să revizuiască Programul de Dezvoltare Strategică a Procuraturii pentru anii 2012-2014 pentru a asigura o convergență maximă cu recomandările experților și prevederile altor documente strategice concurente.

B. Guvernului:

- Să inițieze, prin intermediul Ministerului Justiției, împreună cu Procuratura Generală, procedura de revizuire a Constituției pentru a asigura cadrul constituțional modern în ceea ce privește funcționarea Procuraturii;
- Să aloce resursele financiare necesare și suficiente pentru realizarea eficientă a reformelor preconizate, inclusiv pentru investițiile capitale în infrastructura Procuraturii;
- Să implementeze o reformă salarială pentru angajații Procuraturii pentru a asigura un nivel de salariizare adecvat;
- Să recunoască Procuratura drept o instituție beneficiară prioritară în procesul de negociere a asistenței externe pentru reforma sectorului justiției, precum și pentru alte instrumente de dezvoltare instituțională;
- Să poarte un dialog constructiv cu Procuratura Generală în ceea ce privește soluțiile legislative, administrative și financiare pentru problemele identificate în procesul de reformare.

C. Parlamentului:

- Să sisteze orice tentative, directe și indirecte, de influență politică ori subordonare a Procurorului General și a Procuraturii;
- Să considere reforma Procuraturii, inclusiv cea constituțională, drept o prioritate;
- Să manifeste voință politică univocă în procesul de reformare a Procuraturii și să susțină într-o manieră

constructivă soluțiile legislative și instituționale, propuse în acest context;

- Să se abțină în procesul de reformare a Procuraturii de la decizii bazate pe ambiții și interese politice sau de grup.

D. Societății civile:

- Să monitorizeze continuu și imparțial procesul de reformare a Procuraturii;
- Să susțină eforturile de reformare a Procuraturii prin expertiză, asistență tehnică, propuneri alternative și să devină un partener egal în procesul de implementare a reformelor propuse.

E. Partenerilor de dezvoltare:

- Să susțină, în măsura posibilităților, eforturile de reformare a Procuraturii prin expertiză, programe de asistență tehnică și suport bugetar, direcționate în mod special acestei instituții;
- Să insiste asupra faptului că procesul de reformă necesită angajament, voință și consecvență din partea tuturor actorilor implicați, iar graba în acest proces poate fi contraproductivă;
- Să țină cont de opinii și evaluări independente în procesul de apreciere a situației *de facto* și a randamentului reformelor în sectorul justiției, în general, și pe segmentul Procuraturii, în special;
- Să nu încurajeze promovarea de către autoritățile naționale a jumătăților de măsuri. O atitudine mai tolerantă poate să aibă loc atunci când există circumstanțe obiective, care întârzie realizarea unor activități propuse.

Anexa 1

Acțiunile prioritare privind Procuratura în Programele de activitate ale Guvernului în perioada 2009-2013

Programul de activitate al Guvernului pentru anii 2009-2013 – Acțiuni prioritare privind Procuratura	Programul de activitate al Guvernului pentru anii 2011-2014 – Acțiuni prioritare privind Procuratura	Programul de activitate al Guvernului pentru anii 2013-2014 – Acțiuni prioritare privind Procuratura
Modificarea structurii Consiliului Superior al Magistraturii prin crearea unui Consiliu bicameral, compus din Camera Procurorilor și Camera Judecătorilor	Acordarea graduală a statutului de magistrat procurorilor	Fortificarea capacităților și asigurarea independenței Consiliului Superior al Procurorilor în vederea administrării eficiente a instituției Procuraturii
Definirea clară a competențelor și rolului Procuraturii, demilitarizarea acesteia și acordarea statutului de magistrat procurorilor	Modificarea atribuțiilor Procuraturii și concentrarea eforturilor asupra justiției penale	Definirea clară a competențelor organelor Procuraturii
Modificarea procedurii de numire și destituire a Procurorului General, prin excluderea numirii acestuia pe criterii politice	Modificarea procedurii de destituire a Procurorului General, prin excluderea posibilității de numire și de destituire a acestuia pe criterii politice	Revizuirea procedurii de numire și demitere a Procurorului General și stabilirea unor criterii clare, transparente și obiective de selectare a candidaților pentru această funcție
Instituirea unui mecanism transparent și eficient de acces în funcție al procurorilor și de promovare a acestora	Numirea Procurorului General pe un termen îndelungat, fără posibilitatea de a fi desemnat pe un nou termen	Stabilirea unor criterii și a unei proceduri clare, transparente, obiective și bazate pe merit pentru selectarea, numirea, transferul și promovarea procurorilor
	Instituirea obligației Procurorului General de a prezenta anual Parlamentului un raport public	Asigurarea specializării procurorilor pe cauze specifice și examinarea oportunității funcționării procuraturilor specializate
	Instituirea unui mecanism prin care să se excludă posibilitatea să fie date instrucțiuni ilegale de către procurorii ierarhic superiori, în scopul asigurării independenței interne a tuturor procurorilor. Orice instrucțiuni prin care se cere schimbarea opiniei procurorilor inferiori trebuie să fie motivată, iar pentru cazurile în care instrucțiunile sînt ilegale, se va prevedea o cale de atac la Consiliul Superior al Procurorilor	Instituirea unui mecanism prin care să se excludă posibilitatea ca procurorii ierarhic superiori să dea instrucțiuni ilegale procurorilor din subordine; asigurarea independenței interne a tuturor procurorilor

	Prevederea unui mecanism de apel către Consiliul Superior al Procurorilor, în scopul excluderii posibilităților de înlăturare de la examinarea dosarelor sensibile a procurorilor care nu sînt obedienți	Demilitarizarea Procuraturii
	Reexaminarea regulilor de răspundere a procurorilor și excluderea imunității generale a acestora	Eficientizarea regulilor de răspundere a procurorilor, inclusiv de răspundere disciplinară, și excluderea imunității generale a acestora
	Regîndirea participării procurorului la judecată în cauzele civile, inclusiv excluderea intervenției procurorului în litigiile civile prin intermediul depunerii recursurilor în afara termenului general de prescripție	Eficientizarea mecanismului de finanțare a organelor Procuraturii

Anexa 2

Alocațiile bugetare pentru Procuratură în anii 2011-2013

An	Buget alocat, mii lei	Cheltuieli de personal, mii lei (% din buget)	Cheltuieli capitale, mii lei	Investiții capitale, mii lei
2013	130066,8	102115,2 (78,50%)	3860,0	0
2012	91476,5	75854,3 (82,92%)	2100,0	0
2011	88909,3	67251,2 (75,64%)	1273,2	0

ALEXANDRU COCÎRȚĂ

Reforma Procuraturii Republicii Moldova

Obiective, activități, rezultate

ALEXANDRU COCÎRȚĂ este consultant în domeniul justiției și drepturilor omului. A colaborat cu diverse proiecte internaționale în aceste domenii, implementate în Republica Moldova de PNUD, Consiliul Europei și Uniunea Europeană. Este autorul unei serii de analize în domeniul justiției, publicate de ADEPT și Centrul Român de Politici Europene. A fost implicat în calitate de membru al grupurilor de lucru constituite de Ministerul Justiției pe reforma legislativă privind accesul la justiție și asistența juridică garantată de stat, reforma justiției și organizarea judecătorească, prevenirea și combaterea torturii.

Publicația apare în cadrul proiectului *Agenda de integrare europeană*, realizat de Asociația pentru Politică Externă (APE) și Friedrich-Ebert-Stiftung (FES).

Opiniile exprimate în această publicație nu reprezintă neapărat opiniile Friedrich-Ebert-Stiftung și ale Asociației pentru Politică Externă.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.

Cocîrță, Alexandru.
Reforma Procuraturii Republicii Moldova : Obiective, activități,
rezultate / Alexandru Cocîrță. – Chișinău : Cartier, 2013
(Tipogr. „Bons Offices”). – 12 p. 100 ex.

ISBN 978-9975-79-865-5.
347.963(478)
C 58

ISBN 978-9975-79-865-5

9 789975 798655 >